

*Hoe die prince Appollonius eysschede te wijve
des conincx Anthiochus dochter.*

[2]

[D]ie wijl dat Anthiochus aldusdanige vreetheit ¹ pleechde, luttel tijts daer tusschen soe gheboerdet dat een sonderlinghe ² jonghelinc van Thyro, een prince ³ van sinen lande, seer rijk, die Appollonius hiet, wel gheleert in die natuerlike consten, ⁴ een groot poete, ⁵ dese voer over die zee ende quam voerbi die stadt van Anthiochien varen. ⁶ Hi sach die hoofden op die poerte, ende hi vraechde die saeke. Ende alst hem gheseit was, soe dede hi sijn scepen legghen ⁷ ende g[h]inc ⁸ inder stat totten ⁹ [c]oninc. ¹⁰ Hi gruetede den coninck ende seide: “Ic eyssche u dochter tot eenen ¹¹ wijve.” ¹²

1. In de druk van Snellaert 1493 worden in onze ogen met zekere regelmaat de letters ‘v’ en ‘w’ verwisseld, zoals hier in “vreetheit” = ‘wreetheit’ en elders “wader” = ‘vader’.
Omdat het hier *niet* om zettersfouten lijkt te gaan, respecteer ik deze afwijkende spelling.

2. sonderlinghe: bijzondere

3. prince: vorst

4. natuerlike consten: de zeven vrije kunsten — Mogelijk wordt hier benadrukt dat hij geen nigromancie (zwarte magie) gestudeerd had.

5. groot poete: hoog geletterd / zeer belezen

6. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: [4] Cum vero tales [n5va] crudelitates exerceret anthiochus: interposito breui tempore adolescens quidam tyrus patrie sue princeps locuplex valde appollonius nomine bene litteratus nauigans anthiochiam intrauit. De antieke roman is in twee recensiones bewaard gebleven, waarvan Recensio A (RA) “the longer, more verbose, almost poetic version”, is en recensio B (RB) “the shorter, more logical end down to earth one.” (Kortekaas 2004, p. 3). Getuige “breui tempore” en “princeps” had de compiler van de *Gesta Romanorum* de recensio B op zijn schrijftafel liggen.

7. legghen: aanleggen, aanmeren

8. Snellaert 1493: gbinc

9. Snellaert 1493: toninc

10. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: Ingressusque ad regem

11. *Die gesten van Romem*, ed. Leeu 1481 en ed. Van Os 1484: “tot **mijn** wijf”, maar ed. Van der Meer 1483: “tot **een** wijf”.

12. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: ingressusque ad regem ait. Aue rex. Et ille. Salui sint nupturi parentes tui Ait iuuenis Peto filiam tuam in vxorem

Doe ¹ die coninck hoerde dat [hi] niet ghaerne [en hoerde], ² soe sach hij op desen jonghelinck ende seide: “Weet ghi die condicien der bruloften mijns dochters wel?” ³

Appollonius antwoerde: “Jae ick, ende opter poerten hebbe [a6r] ict ghesien.” ⁴

Doe wort die coninck veronwaert ende toernich om sijn stouticheits wille ende seyde: “Hoert dan wat dat raeles is! ⁵ Die questie is dese: ⁶

*Ic worde gbedraeghen van misdaet
ende ghevoet met moederlick saet. ⁷
Ick soeke mijn broeder. ⁸ Wonder siet,
mijns moeders man en vinde ic niet!” ⁹*

Als dese jonghelinc dese questie ontfanghen hadde, so ghinc hi een weynich aen een side vanden coninc ende overdocht ende socht hier

1. Snellaert 1493: Doe seide die

2. Snellaert 1493: dat niet ghaerne soe — verbeterd op basis van *Die gesten van Romen*.

3. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: Rex vt audiuit quod audire nolebat respiciens iuuenem et ait Nosti nuptiarum condicionem?

4. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: Ait iuuenis Noui et ad portam vidi

5. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: Indignatus rex ait. Audi ergo questionem.

6. Het raadsel is corrupt — De oorspronkelijk ‘quaestio’ luidt in vertaling: ik word gedragen door een misdaad, ik eet moederlijk vlees, ik zoek mijn broer, de man van mijn moeder, de zoon van mijn vrouw, en vind die niet.

7. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: Scelere vehor. materna carne vescor.

8. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: quero fratrem meum

9. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: matris mee virum nec inuenio — Hoewel het raadsel in de *Gesta romanorum* versie een hiaat vertoont, werd zichtbaar Recensio B gevolgd, Kortekaas 2004: “Scelere vehor, maternam carnem vescor, quaero fratrem meum, matris meae filium, uxoris meae virum, nec inuenio.” Het raadsel loopt mank. Naar men denkt is het een niet goed geslaagde imitatie van een raadsel dat Oedipus voorgelegd kreeg. Door het raadsel op te lossen realiseerde Oedipus zich dat hij zijn vader gedood had en zijn moeder tot vrouw genomen had. Het raadsel van Anthiochus heeft als onderwerp zijn incestueuze relatie met zijn dochter. Door het raadsel op te lossen wordt het geheim van zijn zondige relatie onthuld. Het maakt dus niets uit of de vrijer van zijn dochter de juiste oplossing wél of niet raadt. Hij gaat er hoe dan ook aan.

van den sin ¹ te weten. ² Als God gaf, hi vant die solucie van dese questie. ³

Hi quam weder tot den coninck ende seide: “Goede coninck, ghi hebt uut geset een q[u]estie. ⁴ Hoert nu die solucie! ⁵ Want dat ghi seght: ‘Ick worde ghedraghen van misdaet,’ dat en liechdi niet. ⁶ Besiet u leven ⁷ wel! ⁸ [O]eck ⁹ dat ghi voetsel neemt of gevoet wort met moederlick vleys of saet, dat is oec also. ¹⁰ Besiet u dochter wel!” ¹¹

Doe dye coninc hoerde dat dese jonghelinc die questie ghesolveert hadde, soe sorchde ¹² hi dat sijn leelike sonde uut comen soude ende gheopenbaert worden, ende hi seide totten jonghelinc, op hem siende met een toernich ghesichte: “O, jonghelinc, ghi sijt daer verde ¹³ of! ¹⁴ Ghi en hebt niet waer gheseyt. ¹⁵ Ghi hebt verdient datmen u onthoofden soude. ¹⁶ Maer siet, ick gheve u noch .XXX. dagen respijt. ¹⁷ Bedenct u wel. ¹⁸ Reyst weder thuys, ende ist dat ghi hier binnen die

1. sin: betekenis

2. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: Puer accepta questione paululum recessit a rege et cum scientiam quereret

3. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: deo fauente solutionem questionis inuenit

4. Snellaert 1493: qnestie

5. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: et reuersus ad regem ait Bone rex. proposuisti questionem audi ergo solutionem.

6. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: Nam quod dixisti scelere vehor non es mentitus

7. *Die gesten van Romen*, ed. Leeu 1481: “besiet v **seluen** wel”; ed. Van Os 1484: “besiet v **self** wel”, wat de correcte lezing is, maar ed. Van der Meer 1483: “besiet v **leuen** wel”.

8. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: te enim ipsum intuerere.

9. Snellaert 1493: Ooeck

10. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: materna carne vescor

11. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: filiam tuam respice

12. sorchde: vreesde

13. verde = verre

14. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: [5] Rex cum audiuit solutionem questionis iuuenem soluisse: timens ne peccatum suum patefieret irato vultu eum respiciens dixit Longe es iuuenis a questione — Getuige “timens ne peccatum suum patefieret” volgde ook hier de compiler van de *Gesta romanorum* de Recensio B.

15. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: nichil verum dixisti

16. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: decollari quidem promerueris

17. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: sed ecce habebis dierum triginta spacium

18. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: recogita tecum.

solucie cont vinden, soe sal ick u mijn dochter geven. ¹ Ende en weet ghi dat niet te rae-[a6v]den, soe seldi onthoeft worden.” ²

Dese jonghelinck Appollonius was hier om verstoort ³ ende reysde met sijn volck weder om te Thyro in sijn lant. ⁴

1. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: Reuerte ad terram tuam et si solucionem questionis inueneris filiam meam in matrimonium accipies.

2. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: sinautem: decollaberis.

3. verstoort: in verwarring gebracht

4. *Gesta romanorum*, ed. Leeu 1480: Iuuenis turbatus accepto comitatu nauem ascendens tendens in patriam tyrum